OM

CAJUS LICINIUS MACER, QUINTUS AELIUS TUBERO OCH VALERIUS ANTIAS,

SÅSOM HISTORISKA AUKTORITETER FÖR TITUS LIVIUS PATAVINUS.

AKADEMISK AFHANDLING,

SOM

MED VIDTBERÖMDA FILOSOFISKA FAKULTETENS I LUND
TILLSTÅND

FÖR VINNANDET AF LAGERKRANSEN

KOMMER ATT OFFENTLIGEN FÖRSVARAS

AF

CARL CHRISTIAN AUGUST PETERSSON,
FILOSOFIE-KANDIDAT, AF SKÅNSKA NATIONEN,

PÅ CAROLINSKA AKADEMIEN, MÅNDAGEN DEN 23 MAJ 1859,
KL. 9 F. M.

MALMÖ,
TRYCKT HOS B. CRONHOLM,
1859.

Åt
Häradshöfdingen

Herr CARL GUSTAF PETERSSON

af den sonliga kärleken och
tacksamheten.

INLEDNING.

Titus Livius Patavinus — älsklig genom sin *candor* [1]), sitt för allt stort och ädelt tillgängliga sinne, beundransvärd, ja! oupphinnelig i sina taflors friska kolorit, sin diktions aldrig aftagande fullhet [2]) — *Titus Livius Patavinus* eger såsom historisk forskare ett jemförelsevis underordnadt värde [3]). Icke så som skulle Livius brista i samvetsgrannhet, som skulle han, hvilket man i nyare tider velat påstå [4]), med uppsåt och af partiskhet för Rom lemnat falska uppgifter: man studere endast Livii skrifter, i hvilka öfverallt det rena, upphöjda sinnet spåras, och den oädla beskyllningen skall blifva fullkomligt jäfvad, hvarje skymt af misstanke om dess sanningsenlighet skall försvinna. Livii afsigt var aldrig att bedraga [5]): hans afsigt var att från alla de spridda källor,

---

[1]) Quint. 10, 1: Nec indignetur sibi Herodotus æquari T. Livium, cum in narrando miræ jucunditatis clarissimique candoris etc.

[2]) Tac. Agr, 10: Livius veterum — — — eloquentissimus; Quint. 10, 1: illa Livii lactea ubertas.

[3]) Jfr Essai sur l'Historiographie des Romains par Closset, som dock ser Livii svaga punkter genom förstoringsglas, hvarföre vi också icke utan åtskilliga inskränkningar underskrifva hans omdömen.

[4]) Jöcher de suspecta Livii fide (Lips. 1743) m. fl., hvarom se Bæhr Gesch. der Röm. Litt., p. 293.

[5]) Tac. Ann. 4, 34: Titus Livius, eloquentiæ ac fidei præclarus inprimis m. fl.

hvilka han förefann, upphemta stoff till sitt folks och sitt fosterlands förherrligande [1]); och genom rhetorisk konst och poetisk uppfattning [2]), men förnämligast genom en för allt menskligt öppen och känslig själ [3]), förstod Livius så, som ingen annan Romare det förstått, att åt dessa honom sjelf så dyrbara och heliga föremål vinna äfven en sednaste efterverlds kärlek och vördnad. Att granska och jemföra sina föregångares uppgifter låg sålunda icke i Livii plan [4]); ett visst undseende, en viss pietet för de gamle [5]) afhöll honom dessutom från en sådan pröfning. Häraf torde till en del förklaras, hvarföre Livius så ofta i sina beskrifningar gör sig skyldig till motsägelser och misstag [6]), hvarföre han så ofta lemnar sina läsare i ovisshet om sanningen [7]); och den som till detta förhållande önskar ännu flera förklaringsgrunder, skall alltid finna sådana i Livii mindre säkra omdöme, hans mindre klara insigt i såväl Romarnes som ännu mera i de främmande nationernas samhällsförfattningar och sociala lif [8]),

---

[1]) Jfr Titi Livii historia, præfatio.

[2]) På Livii hist. kan tillämpas Quint. 10. 1: est enim (historia) proxima poëtis etc. Se för öfr. Bernhardy, Grundriss der Röm. Litt., dritte Bearbeitung, pag. 607.

[3]) Quint. 10, 1: affectus quidem, præcipue eos, qui sunt dulciores, ut parcissime dicam, nemo historicorum commendavit magis.

[4]) præfatio.

[5]) — — ne cui auctorum fidem abrogaverim. Liv. 8, 18.

[6]) Liv. 5, 18, der konsulartribunerna äro andra än de i 12 och 13 capp. omtalta; 2, 41, der Liv. omtalar att Hernikerne ingingo förbund med Romarne och förlorade — två-tredjedelar af sitt område m. fl. m. fl.; hvarom se Weissenborns edition af Livius.

[7]) Liv. 3, 5: difficile in tam antiqua re — — affirmare etc.; Quint. 2, 4: — — sicut Livius frequentisime dubitat etc.

[8]) Bernhardy, Grundriss der Röm. Litt., p. 607 och Bæhr, Gesch. der Röm.-Litt., p. 292 m. fl.

utan att behöfva taga sin tillflykt till beskyllning för partiskhet och orättvisa.

Förnämsta urkunderna för Romerska historien äro *Fasti, Annales Maximi, Commentarii pontificum, Libri lintei, Libri commentarii de familiis m. fl.* *Fasti* och *Annales Maximi* voro goda och tillförlitliga historiska källor, men hade det felet att de endast upptogo namn, data och facta, utan att innehålla några reflexioner eller anmärkningar öfver hvad som blifvit antecknadt [1]). Ymnigare källor synas *commentarii pontificum* hafva varit; och det är bevisligt, att de sednare *Annalisterna just ur dessa sednare*, från hvilka den Romerska historieskrifningen kan sägas datera sig [2]), hemtat åtskilliga uppgifter. [2]) *Annalisterna*, [3]), till hvilka vi egentligen velat komma, äro Livii sagesmän, hans hufvudkällor; *deras* källor, de ofvanuppräknade urkunderna, har Livius endast sällan anlitat. Häröfver kan man med skäl förundra sig, då Livius annars vid sin historias utarbetande haft all möda ospard och då Annalisterna ofta, oaktadt de från samma håll hade sina uppgifter, icke öfverensstämde [4]); ett förhållande, hvilket naturligtvis bort leda till undersökning af uppgifterna i första hand.

Bland Livii källor citeras mer och mindre ofta de trenne Annalisterna *Cajus Licinius Macer, Quintus Aelius Tubero* och *Valerius Antias.* Då det icke kan vara utan intresse att om dessa historiens bearbetare bilda sig ett omdöme, och då ett sådant kanske lättast och säkrast låter sig härledas ur de ställen i Livius, der de trenne historieskrifvarne cite-

---

[1]) Lysander, Rom. Litt.-Hist., pag. 33.

[2]) Lysander, cit. arbete, pag. 63 och 64.

[3]) Sitt namn hafva de erhållit deraf, att större delen af dem i torr korthet liknade Annalernas författare. Jfr Cic. de Orat. 2, 12 och Cic. de Legibus 1, 2.

[4]) Så t. ex. Liv. Hist. 4, 23, hvarom mera framdeles.

ras, har det synts mödan värdt att hopsamla några sådana citater, för att med deras tillhjelp söka vinna någon kännedom om halten och tillförlitligheten af dessa Livii auktoriteter. Härvid kommer icke att lemnas utan uppmärksamhet hvad om de trenne männens litterära verksamhet, deras ställning och politiska betydelse i samhället m. m. är oss dels från andra håll, dels särskildt af Cicero meddeladt.

---

§ I. Cajus Licinius Macer.

Historieskrifvarn C. Licinius Macer var sannolikt densamme Macer, hvilken, såsom prætorius anklagad för utpressningar och seende sig nära att af Cicero blifva fälld, genom qväfning beröfvade sig lifvet, för att rädda sin familj undan vanäran af en dom samt rädda sin förmögenhet åt sin son[1]). Licinius var af en gammal plebejfamilj, som, bördig från Etrurien, inkom till Rom och der, under Republikens dagar, svingade sig upp till statens högsta embeten och hedersposter. Af denna slägt, fast af annan gren, var den förste plebejiske kousulartribun *(P. Lic. Calvus)*[2]) och den andra plebejske konsul *(C. Lic. Stolo)*.[3]) Dessutom höra till Liciniska slägten flera andra genom fältherretalanger, rikedom, lärdom och vältalighet[4]) utmärkta män.

Här ifrågavarande C. Licinius hade tvifvelsutan af sin kropps beskaffenhet erhållit sitt *cognomen (macer)*, då en

---

[1]) Val. Max. 9, 12; Cic. ad Atticum 1, 4.

[2]) Liv. 5, 12.

[3]) Liv. 7, 2.

[4]) Den af Cicero så beprisade Licinius Crassus, hvarom se Cic. de Orat. 1, 10; 3, 1, 2 m. fl., Brutus 38—44 m. fl.

kritik af hans "*annales*" ej kan antagas deri ligga, emedan uttrycket i en slik mening af synonymiken icke godkännes. Dessa *annales* började med Roms grundläggning [1]), bestodo af åtminstone sexton böcker [2]) och sträckte sig, såsom man har anledning förmoda, ända till författarens egen tid [3]). Utförlig i detaljerna var ingalunda Licinii historia [3]), men berömmes af Livius m. fl. såsom vittnande om sorgfälligt källstudium [4]). På åtskilliga ställen [5]) låter dock Livius förstå, att hans endast med försigtighet begagnat denna källa, och på *ett* ställe antyder han tillochmed, att Licinius efter hans förmenande med vett och vilja lemnat oriktig uppgift. Det heter nemligen i Liv. Hist. 7, 9 om diktatorsvalet efter slutet på kriget mot Hernikerna: *Macer Lic. comitiorum habendorum caussa et ab Lic. consule (dictatorem) dictum scribit, quia, collega (C. Sulpicio) comitia bello præferre festinante, ut continuaret consulatum, obviam eundum pravæ cupiditati fuerit. Quæsita ea propria familiæ laus leviorem auctorem Licinium facit.* Att Licinii uppgift om anledningen till diktarorsvalet är oriktig, anse vi utom all fråga, när Livius, hvilket han straxt efter låter oss veta, i de gamla urkunderna om komitierna ingenting funnit nämndt och då dessutom det förestående kriget med Gallerna var en långt vigtigare anledning till diktatorsval. *Om* konsuln Licinius verkligen haft den hedern utnämna diktator, så var denna utnämning en följd af Senatens befallning och icke, såsom

---

[1]) Macrob. Saturn. 1, 10 talar om I:sta boken, hvari Acca Laurentia nämnes.

[2]) Den 16:de boken omtalas hos Priscian. p. 895. Putschii edit. (Aemilius = Licinius?) Diomed. 1, p. 366.

[3]) Closset, p. 114.

[4]) Bernhardy, p. 589; Liv. 4, 23: Licinio libros haud dubie sequi linteos placet; Lysander, p. 77; Niebuhr, Röm. Gesch., Dritte Ausgabe, p. 276.

[5]) Liv. 9, 46 m. fl.

Macer synes vilja antyda, af konsulns fria beslut att nedlägga sin makt i en annans händer, för att omintetgöra sin medbroders onda planer. När man dessutom vet, att Senaten icke blott befallte, när diktator skulle utnämnas, utan ock bestämde personen, som borde väljas [1]), så förefaller oss den åra, konsuln Licinius af saken kan skörda, ganska medelmåttig, för att icke säga tvetydig. Emellertid behöfver man icke nödvändigt antaga, att historieskrifvarn Licinius sjelf diktat uppgifterna, utan är det fastmera troligt att han från någon slägtkrönika erhållit desamma [2]).

På ett annat ställe [3]) säger Livius, att *Lic. Macer* och *Qu. Ael. Tubero* oriktigt uppgifvit, att *Qu. Fabius Maximus*, hvilken var erbjuden, men afstått från konsulat, utan ansökning blifvit vald till *ædilis curulis*, tvärtemot *L. Calpurnii Pisos* uppgift, att årets *ædiles curules* varit *C. Domitius Calvinus* och *Sp. Carvilius Maximus*. Till stöd för sin mening anföra *Licinius* och *Tubero* följande, hvilket de antingen sjelfva uppdiktat eller ock, såsom vi helst antaga, från otillförlitlig källa erhållit: "Qu. Fabius ville spara åt sig konsulatet till ett stormigare år; *eo anno*, så ansåg han, *majori se usui rei publicæ fore urbano gesto magistratu. Ita nec dissimulantem quid mallet, nec petentem tamen ædilem curulem cum L. Papirio Cursore factum*", berätta de båda historieskrifvarne [4]). Det är väl knappast rimligt att en person, hvilken trenne gånger varit konsul [5]) — såsom fallet var med Qu. Fabius — och för fjerde gången erbjudes ett konsulat, afstår detta för en edilsyssla; och ansluta vi oss

---

[1]) Niebuhr, Röm. Gesch. p. 267 och följ.

[2]) Se om libri commentarii de familiis och deras opålitlighet Lysanders Rom. Litt.-Hist., pagg. 123—127.

[3]) Liv. 10, 9.

[4]) Liv. 10, 9.

[5]) Liv. 8, 38; 9, 33, 41; 10, 13.

derföre till Livii konjektur, att annalisterna förvexlat Qu. Fabius med Sp. Carvilius, tillfölje af likheten i deras *cognomina*. Bägge kallades de nemligen *Maximus;* och när härtill kommer, att Spurii fader bar namnet *Quintus*, så blir det ännu mera förklarligt, fast knappast ursäktligt, att Licinius och Tubero kunnat taga *Q. F. (Quinti Filius)* Maximus för *Qu. Fabius Maximus.*

I *Ciceros* 1:sta bok *de Legibus*, 2:dra cap., hafva vi ett temligen skarpt omdöme om en historieskrifvare, beträffande hvars namn man icke är alldeles ense, men hvilket någon [1]) gissat skall hafva varit *Macer.* Cicero beskyller mannen för *loquacitas* och *impudentia*, kallar honom *multus* och *ineptus*. Det kan emellertid lika litet anses afgjordt att detta omdöme verkligen gällt *Licinius* [2]), som att ett annat i Ciceros *Brutus*, 67 c., der både *prænomen* och *cognomen* äro tydligt angifna, haft afseende på historieskrifvarn *C. Macer.* Omdömet lyder, som följer: *C. Macer auctoritate semper eguit, sed fuit patronus propemodum diligentissimus. Hujus si vita, si mores, si vultus denique non omnem commendationem ingenii evertisset, majus nomen in patronis fuisset. Non erat abundans, non inops tamen, non valde nitens, non plane horrida oratio: vox, gestus et omnis actio sine lepore: at in inveniendis componendisque rebus mira accuratio, ut non facile in ullo diligentiorem majoremque cognoverim, sed eam, ut citius veteratoriam, quam oratoriam diceres.* — Just den omständigheten, att Licinii historieskrifning här icke på ringaste sätt blifvit vidrörd, ger anledning till den förmodan, att Cicero åsyftat Licinii son, den bekante talaren *C. Macer*

---

[1]) Sigonius, efter hvilken så läses af Klotz m. fl.

[2]) Anm. Några hafva Attius, ett antagande, som har föga skäl för sig, då talet här är om historieskrifvare och någon sådan med namnet Attius icke gått till efterverlden.

Calvus [1]). Om vi sålunda också af hvad vi om Licinius med vissbet veta — och ur något annat än det vissa äro vi icke berättigade att sluta — kunna draga den konklusionen, att Licinii kritik af källorna ingalunda varit så ofelbar, som hans studium af desamma varit flitigt, så är dock i detta vissa ingen anledning gifven till tvifvel på Licinii samvetsgrannhet [2]).

---

§ II. Quintus Aelius Tubero.

Quintus Aelius Tubero var af en ansedd Romersk plebejslägt, den Aeliska, hvilken sönderföll i flera grenar, af hvilka de förnämsta voro *Pæterna* och *Tuberonerna*. Till de sednare hörde här ifrågavarande Qu. Aelius, såsom vi af hans *cognomen* finna. Om hans förhållanden i allmänhet är högst obetydligt oss bekant och det lilla vi veta har till en del endast sannolikhet. Otvifvelaktigt är väl dock [3]), att Qu. Ael. Tubero varit densamme Tubero, af hvilken *Ligarius* anklagades hos Cæsar anno u. c. 705, för det han året förut vistats i Afrika och sålunda ansågs som en Pompeji anhängare [4]). I Ciceros *oratio pro Ligario ad Cæsarem* förekommer om denne Tubero åtskilligt mindre fördelaktigt, såsom att hans anklagelse varit föranledd af afundsjuka (— — — *culpam esse Ligarii, quod vos (Tuberones) tantæ laudis occasione privaverit* [5]). Vidare underrättas man att han med

---

[1]) Af Cicero repetundarum accusatus (Bernhardy, p. 588), en omständighet, af hvilken törhända Ciceros omdöme i hvad det lutar in pejus bör något limiteras.

[2]) Se Bernhardy, Grundriss der Röm.-Litt., p. 584.

[3]) Jfr Cic. pro Ligario, c. 1.

[4]) Jfr Cic. pro Lig.

[5]) Pro Lig., 8 c.

Cicero var beslägtad och att Quinti Tuberos fader, *L. Ael. Tubero*, med Cicero haft mycket gemensamt *(domi una eruditi, militiæ contubernales, post affines, in omni denique vita familiares. Magnum etiam vinculum quod iisdem studiis semper usi sumus)* [1]. Äfven får man intressanta upplysningar om Tuberonerna i allmänhet (— — — *studia denique generis ac familiæ vestræ, virtutis, humanitatis, doctrinæ plurimarum artium atque optimarum nota mihi sunt omnia* [2]). I 31 c. af *Brutus*, der talet är om Stoikerna, beskrifves Qu. Tubero såsom *nullo oratorum in numero, sed vita severus et congruens cum ea (stoica) disciplina* [3]*, quam colebat; constans civis et fortis et inprimis Graccho molestus* [4]; ehuru han, enligt hvad på samma ställe uppgifves, *honoribus majorum respondere non potuit* och var *ut vita sic oratione* (d. v. s. såsom talare) *durus, incultus, horridus.* På Tuberos stil har dessutom fransmannen *Closset* i sin *Essai sur l'Historiographie des Romains*, p. 175, meddelat oss ett prof, som Closset kallar *traînante et monotone;* ett omdöme, som vi till alla delar underskrifva. I nyssanf. 31 c. af *Brutus* nämnes Scipio Africanus d. y. såsom Quinti morbroder (*avunculus*), hvilken uppgift af ett annat ställe hos Cicero [5]) bekräftas, der Cicero äfven låter oss veta, att Tubero (*vir summa virtute et prudentia*, såsom han kallas) flitigt *(dies et noctes)* studerat *filosofen*, hvarmed tvifvelsutan Panætius åsyftas.

Hvad angår Qu. Ael. Tubero såsom historisk forskare, så tyckes han för sitt arbete, hvilket sträckte sig från Roms

---

[1]) Pro Lig. c. 7. Att äfven denne Tubero skref historia, kan man finna af Cic. ad Qu. Fr. 1. 3, hvilket yttrande utan tvifvel gäller L. Tubero.

[2]) Pro Lig. c. 5.

[3]) A. Gellius, Noct. Att. 14, 2. samt 7. 9.

[4]) Jfr Cic. Lælius, 11 c.

[5]) Cic. de Orat. 3, 23.

upprinnelse [1]) ända till Tuberos egen tid, [2]) hafva sorgfälligt rådfrågat Roms arkiver och särskildt *libri lintei.* [3]) Med skäl kunde han derföre, likasom Licinius, betraktas såsom en god källa; och man undrar sålunda icke öfver, att Livius flitigt anlitat äfven honom vid sin historias utarbetande, men man undrar öfver, att Livius till den grad hade aktning för Tuberos såväl som för Licinii minne, att han icke, der deras uppgifter voro stridiga, rådförde sig med deras källor. Så t. ex. är Livius en gång [4]) oviss i fråga om konsulerna för året; Macer Licinius påstår att det förflutna årets konsuler återinvalts, Valerius Antias och Qu. Tubero uppgifva nya, och båda parterna åberopa sig på *libri lintei.* För att komma ur denna ovisshet, faller det emellertid icke Livius in att jemföra de olika uppgifterna med *libri lintei*, detta statsbibliothek, som förvarades på Capitolium, sedan år 407 u. c. i Juno Monetas tempel, [5]) der Livius också, enligt hvad af 4, 7 synes, ganska väl visste att de funnos. Finge man i denna fråga våga en gissning, så vore det den, att då, såsom Livius äfven uppgifver, [6]) enligt alla tre historieskrifvarnes utsago de gamla annalisterna berätta, att samma år haft konsulartribuner [7]), de ena af de namngifna personerna varit tribuner, de andra konsuler. Att Livius icke namngifvit tribunerna, är för öfrigt en omständighet, hvilken, på samma gång den, om icke främjar, åtminstone icke lägger hinder för antagligheten af vår konjektur, tyckes bevisa, att lika litet som Livius rådfört sig med *libri lintei*, lika litet har han frågat efter, att hos de gamla annalisterna (*scriptores antiqui*) söka upplysningar.

---

[1]) Closset, p. 174.
[2]) Suet., Cæs. 83.
[3]) Liv 4, 23.
[4]) Liv. 4, 23.
[5]) Jfr Lysander, pagg. 43 och 45.
[6]) Liv. 4, 23.
[7]) Af 4, 7 ser man prof på ett sådant förhållande, att samma år kunde hafva både konsuler och konsulartribuner.

Om vi af 4, 23 i fråga om Tuberos värde såsom historisk forskare inga egentliga slutsatser kunna draga, så är det vid talet om Licinius redan anförda [1]) så mycket mera upplysande. Här har nemligen, såsom vi också nämnt, Tubero lika väl som Licinius förvexlat den så ryktbare Qu. Fabius Maximus med den mindre bekante Sp. Carvilius. Af detta förhållande leda vi oss till följande omdöme om Tubero: likasom Licinius visar han sig med sina flitiga historiska studier icke alltid hafva den för sanningens utletande erforderliga urskillningen. Som emellertid Tubero mindre ofta än Licinius och Valerius Antias af Livius åberopas, döma vi också med mindre bestämdhet öfver hans historiska forskning, än öfver de bägge andras.

Oftast citerad och ryktbarast af alla tre är

§ III. Valerius Antias. [2])

Valerius Antias, [3]) Sullas samtiding, härstammade från en gammal patricierfamilj, hvilken redan under *Titus Tatius* lärer inkommit från *Sabinerlandet* till Rom. Af denna slägt voro den hos Romarne i så kärt minne bevarade *P. Valerius*

---

[1]) Liv. 10, 9.

[2]) Oss veterligen den ende af de tre, öfver hvilken någon monografi är utgifven; en omständighet, hvilken kanske är egnad, att till någon del öfverskyla de många ofullkomligheterna i förevarande lilla försök (Liebaldt i progr. de Val. Antiate ann. scriptore, Naumb. 1840, om hvilken afhandl. vi dock icke varit i tillfälle taga notis).

[3]) Antias = från Antium (nu Torre d'Anzo eller Porto d'Anzo), i Lat. Vetus, enl. sagan ursprungl. anlagd af en son af Ulysses och Circe, var en Etruskisk och sedan en Volskisk stad; sjöröfvarnäste till dess Rom införde en koloni och förbjöd invånarne all sjöfart; härifrån bogsprötena på rostra (Liv. 8, 14). Här vistades Roms förnäma, här föddes Nero och här funnos ryktbara tempel åt Aesculapius, Fortuna och Neptunus.

Poplicola, [1]) den för sitt hjeltemod i Galliska kriget så ryktbare *M. Valerius Corvus*, [2]) den mera genom lärdom än vältalighet utmärkte *Val. Soranus;* [3]) hit höra äfven personer, hvilka i skamlöshet och grymhet gått ända derhän, att att de tyckts hafva tagit till uppgift att afkläda sig all mensklighet: Kejsar Claudii gemål *Messalina* [4]) och Kejsar Domitiani mordverktyg *Messalinus.* [5]) Valerius Antias tyckes i sådant afseende varit olik Valerierna i allmänhet, att han icke befattat sig med statens värf, icke tagit någon verksam del i sin tids tilldragelser. Han omtalas nemligen, så vidt vi veta, endast som häfdatecknare, aldrig som samhällsmedlem; och ser man på omfånget af hans Romerska historia, [6]) så synes äfven detta kunna tala för den förmodan, att Valerius, lugn och passiv under tidens politiska stormar, lefvat och verkat uteslutande för sina *Annales.* [7]) Minst 75 böcker har han utarbetat, såsom man kan finna hos *Aulus Gellius*, [8]) der det talas om Valerii *liber Annalium LXXV.* Hos Livius kallas Valerius på åtskilliga ställen [9]) *Antias Vale-*

---

[1]) Liv. 2, 8.

[2]) Liv. 7, 26.

[3]) Cicero kallar honom litteratissimum togatorum omnium, de Orat. 3, 11.

[4]) Suet. Claud., c. 26, Juvenal. 6, 116 Tac. Ann. 11, 26, 29—38.

[5]) Tac. Agr., 45 c.

[6]) En slags universalhistoria, mycket omständligt behandlande de Valerius närmaste tiderna. Den sträckte sig från Roms grundläggning ända till Sulla (Bæhr, 260 p.) Som bevis på Valerii utförliga skildring af de nyare tiderna, tjenar Aul. Gell. VII, 9, der der det säges att XII b. af Valerii hist. talar om Tiberii Gracchi questur under C. Manilii tåg mot Numantia De följande tiderna behandlades sålunda, efter hvad man kan finna af samma cap. hos Gellius, i minst 63 böcker.

[7]) Citerade under denna titel af A. Gell. VII, 9; under den af historia hos samme auctor VI, 7, VII, 9 m. fl.

[8]) Noct. Att. VII, 9.

[9]) Liv. 3, 5; 36, 19 m. fl.

rius, tvifvelsutan på det läsaren genast må kunna skilja honom från andra Valerier; hans prænomen, som skall hafva varit *P.* eller *Q.*, [1]) har Livius ingenstädes angifvit.

Valerius är särskildt märkvärdig genom sin historiska *stil*. [2]) Den annalistiska formen är utnött: en annan sökes, och med Grekerna till mönster börja de Romerska häfdatecknarne pröfva sina krafter i den pragmatiska historieskrifningen och i stilens rhetoriska utbildning. Uti den sednare riktningen har Valerius, såsom vi antydt, gjort försök, hvilka, om ock ofullkomliga, dock såsom varande bland de första i den vägen hafva sitt värde. Äfven utmärker sig *Valerius* genom utförlig skildring af tilldragelserna. [3])

Men med denna sistnämnda förtjenst sammanhänger *Valerii* förnämsta fel: öfverdrift i uppgifter. *Valerius* ville genom detaljerade beskrifningar af händelserna fästa på sig samtidens uppmärksamhet och bevara åt sig efterverldens hågkomst: han sökte omständlighet och vann också denna egenskap, men på bekostnad af en långt förnämligare: sin tillförlitlighet. *Livius*, hvilken annars icke gått djupt i kritiken af sina källor och i sina omdömen om deras trovärdighet är temligen skonsam, säger dock på ett ställe [4]) om Valerius: *nullus mentiendi modus est.* och på ett annat [5]) om en af hans sifferuppgifter: *Quæ tanta res est, ut aut impudenter ficta, aut negligenter prætermissa.* Här (i sifferuppgifter) var det ock som Valerius isynnerhet gjorde sig skyl-

---

[1]) Weissenborn, komment. till Liv.

[2]) Härom Bernhardy, pag. 584, samt Closset, som har anfört ett prof af Valerii stil, hvilket respire une aimable facilité, qui dénote un progrès dans la langue (Historiographie des Romains, p. 112).

[3]) Se ofvan samt Bernhardy. p. 584.

[4]) Liv., 26, 49.

[5]) Liv. 30, 19.

dig till öfverdrift:[1]) på siffran ville han bestämma allt *(exigere vel exsequi subtiliter numerum)*[2]) och på det oförsyntaste sätt förstorade han summorna *(omnium rerum immodice numerum auxit).*[3])

Såsom Antiat är *Valerius* partisk för Roms närmaste grannar och framhåller derföre i så stark dager som möjligt Roms förluster i de eviga fejderna med dessa. Så säger han t. ex., att i en strid med Aequerna *5,300* Romare stupat; af fienderna hade *2,400* blifvit *nedhuggna (cæsi).* Visserligen hade Aequerna dessutom förlorat *4,230* man, men dessa hade blifvit *mördade (interfecti).* Här fattar naturligtvis också Livius såsom Romare humör öfver att Antiaten så noga angifver Roms förlust, men söker dölja det öfvervägande antalet af fiendens döda genom att han icke hoppadderar summorna. Efter att först hafva förklarat det vara *difficile in tam antiqua re quot pugnaverint ceciderintve exacto affirmare numero,*[4]) utbrister Livius med förtrytelse: Audet tamen Antias Valerius (*han* är dock oförskämd nog) concipere summas.[5]) — Denna Valerii partiskhet för grannarne behöfver dock icke nödvändigt vara förknippad med afvoghet mot Rom, och att någon sådan afvoghet icke heller fanns hos Valerius, derpå hafva vi de tydligaste bevis i hans beskrifningar på Roms krig med Carthaginenserna och andra aflägse boende folk. Här[6]) se vi

---

[1]) Closset, cit. arb. p. III: En fait de chiffres, les exagérations de Valerius Antias ne connaissent point de bornes: la moindre querelle entre deux partis couchait, à l'entendre, sur le champ de bataille des milliers de morts et de blessés.

[2]) Liv. 3, 5.

[3]) Liv. 33. 10.

[4]) Liv. 3, 5.

[5]) Liv. 3, 5.

[6]) Liv. 30, 19, 33, 10 och framförallt 36, 38 — om krig med Ligurerna — m. fl. st.

honom neml., ledd af sitt oförklarliga begär att se allting i stort, att alltid, som man säger, skära till i vexten, på det omåttligaste förstora Romarnes segrar och tillfölje deraf fiendernas förluster.

Livius talar ofta, som vi nämnt, med förnämt förakt om Valerius och hans uppgifter;[1] men hvad vi icke nämnt och som troligtvis skall förefalla besynnerligare: Livius citerar honom jemt och ständigt, ja! han är så långt ifrån tvekan att i sitt arbete inrymma Valerii beskrifningar af tilldragelserna, att han snarare synes med välbehag återgifva dessa tilldragelser såsom Valerius utlagt och utsmyckat dem. Nyckeln till denna gåta torde dock böra sökas i följande omständigheter: dels låg det, som vi redan antydt, hvarken i Livii plan[2] eller var hans sak att kriticera, att skilja det absurda och falska från det sannolika och sanna i sina källors uppgifter: han blott hopförde dessa uppgifter; dels öfverdref Valerius ofta till Roms ära, och det smakade naturligtvis Romaren bra att återgifva dessa öfverdrifter,[3] om han också, för att icke synas sina läsare lida total brist på urskillning, ansåg sig alltemellanåt böra förebrå Valerius hans osanningar; dels och slutligen hade Livius en viss pietet för det fabulösa,[4] hvilket vi redan finna af de första böckerna i hans historia, der han visar sig med synnerlig förkärlek behandla *primas origines*[5] genom att efter de gamla annalisterna förtälja om underbara tecken o. s. v.

---

[1]) Ytterligare exx.: si Valerio quis credat, 33, 10: in augendo eo non alius intemperantior est, 36, 38.

[2]) Præfatio. Se vidare inledningen.

[3]) Nos non minimo potissimum numero credidimus Liv. 33, 10 om Macedoniska konungen Philippi förlust i en strid med Romarne.

[4]) Liv. 43, 13: Ceterum et mihi, vetustas res scribenti, nescio quo pacto, antiquus fit animus; et quædam religio tenet etc.

[5]) Præfatio.

Att Val. Antias varit tillförlitligare i fråga om de händelser, som lågo närmare hans egen tid, får man väl antaga, då här var bättre tillfälle för läsaren att kontrollera hans uppgifter.[1]) Emellertid finna vi, att Valerius äfven om de nyare händelserna lemnat uppgifter *contra decretorum memoriam*[2]) etc.

Vilja vi nu slutligen försöka med hvarandra jemföra de trenne häfdatecknare, med hvilka vi i närvarande lilla arbete sysselsatt oss, så torde vi komma till ungefär följande resultater: I stil och utförlighet öfverträffar Valerius både Licinius och Tubero; i tillförlitlighet stå deremot Licinius och Tubero långt framom Valerius. Att Licinius och Tubero med uppsåt ljugit, till ett sådant antagande hafva vi ingen bestämd anledning, och har det sig således med deras rättfärdigande vida lättare än med Valerii, hvilkens osanningar, till en stor del åtminstone, väl svårligen kunna skrifvas på ouppsåtlighetens räkning.

---

[1]) Jfr Closset, p. 112.
[2]) A. Gell. VII, 19.